

os om, at uagtet disse lærde Underviisningsanstalter syntes at have Alting efter Duffe, have de dog kun kunnet formaae i Reglen at danne Sukommelsesmaffiner; hvad Under da, at Almueskolerne, hvis Ordning er foregaaet i en fjern Fortid under andre Vilkaar end dem, der nu have, og med andre Hensyn for Die end dem, der nu maae tages, lide af mange Mangler. Der er for faa Lærerefræfter. Naar Eleverne, om ogsaa kun stiftveitiss hver anden Dag, søge Almueskolerne, ere disse i Reglen saa overfyldte, at een Lærer i hver Skole ikke formaarer at udrette det Fornødne. Det er ogsaa et Uheld, at een Lærer skal docere alle Fag; der er en uheldig Klasseinddeling, og denne foregaaer i Reglen efter Alder, uden tilhørligt Hensyn til Gyne og Flid; der er et uheldigt Skolemuletsystem, og der er Bestemmelser, som tillade en altfor tidlig Udskrivning af Skolen. Det er ganske vist, at disse Mangler gjøre Almueskolerne til mindre tilfredsstillende Anstalter til Oplysningens Fremme. Vi have jo længe kjendt disse Mangler, og de have været meget omtalte baade her i Salen og udenfor Salen, men man har gjort en Deel mindre for at afhjælpe dem. De have ofte været fremdragne udenfor denne Sal i ganske andre Diemed end det at raade Bod paa dem; man har fremhævet dem med gresle Farver for at constatere, at de ere til og fra dem at argumentere til Folkets Uvidenhed; man har gjort dette og samtidig har man peget paa de mere begunstige Mennesker i Samfundet, som dem, der alene vare vidende, og dem, der alene bør have afgjørende Indflydelse paa det offentlige Livs Forhandlinger, og til den Ende ogsaa bør have politiske Forrettigheder. Vor gjennemfete Grundlov er Udbyttet af denne Læres Forhyndelse og et sørgeligt Bidnesbyrd om, at man har troet den. Da den høitærede Kultusminister for ikke mange Dage tilbage kom til at omtale de Mangler, som findes ved Almueskolerne, fremhævede han, saavidt jeg hørte hans Udtalelser rigtig, at endeel af Skolerne vare uden Liv og uden Aand. Jeg skulde meget beklage, hvis det virkelig forholder sig saaledes, men det er i alt Fald Noget, som man maatte

hebreide Administrationen. Det er Administrationen, der afgjør, hvilke Betingelser der kræves, for at disse unge Mennesker, som attraae at blive Lærere, kunne blive dimitterede; det er Administrationen, som afgjør, hvem der maa blive ansat som Lærer; det er Administrationen alene, der raader over at affskedige dem, der dertil maatte egne sig. Jeg troer ikke, at den høitærede Kultusminister, der jo har den øverste Myndighed og Magt i denne Retning, vil finde nogen Taknemmelighed enten fra Befolkningens Side, der nu har stillet saadanne Midler til Raadighed i den Retning, at Skolelærerne nu kunne siges at have taalelige Vilkaar, eller fra Lærerstandens Side, dersom Ministeren lader udygtige Mennesker henseidde i Embederne, Saadanne, der ere uden Liv og Aand. Jeg skal derfor anbefale, at Ministeren gjør Brug af sin Magt og Myndighed i den Retning til at fjerne saadanne Mænd, som ikke ere brugbare. Samtidig hermed kom den høitærede Kultusminister til at udtale, at han erkjendte Nødvendigheden af en Reform af Almueskolevæsenet, men at han vidste ikke, hvorfra han skulde tage de dertil fornødne Midler. Jeg troer at kunne give Ministeren Anviisning paa, hvor de kunne findes. Dersom Geistligheden blev sat paa fast Gage, dersom dens Tiender, Offer og Accidentser bleve capitaliserede, og Capitalen indfled i Statskassen f. Ex. med Trefjerdedelen af sin Værdi, og dersom Præstegaardsjorderne og Præstegaardsbygningerne bleve bortsolgte, troer jeg, at man vilde kunne komme i Besiddelse af de fornødne Midler, ikke blot til at lene Præsterne, men ogsaa til at reformere Almueskolevæsenet, og jeg troer, at dette var et værdigt Diemed at anvende de Midler i, som hidtil have tilflydt Præsterne alene. Vi have Præstetenden, som svarer til en Capital af 33 Millioner Rigsdaler; der er Smaaredselstenden, Offer og Accidentser, som svare til ca. 15 Millioner Rigsdaler; det er altfaa ialt 48 Millioner Rigsdaler. Deraf kunde nu Trefjerdedelen indflyde i Statskassen med 36 Millioner Rigsdaler. Der er 7,500 Tønder Hartkorn, som ere underlagte Præsterne. Præstegaardsjorderne ere fritagne for Tiender og andre Afgifter,